

ה מ א ס ר

לשני חדשי אדר ה'ת"ק'ע'

א

שירים

מחלל שנה

את שנה ! מה נעמתי !
על כל תענוג רוממתי !
עלי עוף תצלל בכנפיה,
תשיבי נפשני כי תקחיני בורעיה.

אדם כל היום תאזה יתאז,
יאכל ישתה ירקד ישחק,
אך נפשני כל יתעב,
אם היא מאהלו תתרחק.

השכיר מעלות השמש

עדי נטו צללי ערב,

הרמשים ינגעוהו במרקרות הרכ,

יעבור היום בתמול באמש.

לילה יהי יעזוב מחרשתו,

ישב על מלאיד חבן,

מתחת לראשו ישים אבן,

גוז יכסה בבלואי כסותו.

לאט הנעימה ! תצעדי הנח,

תורי על עפעפו בשמך,

תלומינו בענן סמך,

תחבקינו בורועי בורועי אחבתך שנה !

„רע שקר, אהב בוגר השנה,

„למשבב איש אושר יבא,

„אכל לנפש נגוע ומענה,

„יפנה ערף מאן לבא.”

בֵּן יֹאמְרוּ מִשְׁנֵאֵיךָ .

אֲכַל תִּלְוִנְתֶּם לֹא עָלֶיךָ .

אִם רוּחַם בָּיָם זֹעֵף ,

וְעַל תִּלְדוּתָם לִבָּם יִזְעַף .

בְּנֵר שֶׁמֶנּוּ כִּי כָלָה ,

לֹאט לֹאט יִדְעָךְ אֲזִרְהוּ ,

עוֹד מַעַט יִכְבֶּדָה כָּלָה ,

לֹא יִרְאֶה עוֹד לִהְבֵּ אֲשֶׁהוּ .

עֲתָה שֶׁמֶן עָלֶיו יִתֵּן ,

לֹאט יַעֲלֶה הַלֶּהֶב מֵאֲפִלְתּוֹ ,

עָדִי יָשׁוּב יְהִי לְאֶתֶן ,

גֵּר מֵאֶזֶר , מֵאִיר בְּטִהְרָתוֹ ,

בֵּן הָאָדָם מוֹטוֹת הַחֶלֶד עַל צִוְּאָרְהוּ ,

מִפֶּה וּמִפֶּה צָרָה וַיִּגֹּן יִסּוּבְבוּהוּ ,

נִפְשׁוּ עָלָיו יִכָּאֵב ,

וּמִקְצֵר רוּחַ יִדָּאֵב .

עָתָה, מִבְּחַר הָרוֹפְאִים! תִּשְׁגִּיחַ עֲלֵיהוּ,

בְּחִיקָה שְׁנָה! עָתָה תִּקְחֵנוּ,

עָמַל וְיָגוֹן אֶת־תִּשְׁבִּיחֵיהוּ,

כֹּחַ עֲצֻמוֹתָיו יָשׁוּב לְאַתָּנוּ.

אַהֲבַתְךָ שְׁנָה! עַל כָּל רוּמָמָה,

יִדְרֹתְךָ מָה נַעֲמָה!

בְּזָהָב אוֹפִיר לֹא תִסְלָה,

אַדְמָתְךָ, וּבִלְשׁוֹנִי אֵין מָלָה.

הִירֵשׁ בְּרִיחַ מוֹוֶאלֶמֶשׁ.

קִינָה עַל קִינָה

(עַל מִשְׁחֹרֵר אֶחָד צַעַר וְשֹׁכֵר הַסּוֹפֵר אֶת הַמֶּת זֶה

לְרֹבֵעַ שָׁנִים צַעֲזָנוּ דֶּךְ . . . . , וְרוֹב חֲרוֹזֵי זֶה

הַקִּינָה מִיוֹסְדִים עַל חֲרוֹזֵי קִנּוּתֵינוּ.)

א — הַמִּשְׁכִּיר קִסְתּוֹ מֵדָם עֲנִיִּים,

מָה לָךְ כִּי זַעֲקָה, וּפְנִיךָ פָּנִי לַהֲבִים?

שָׁמַעְתִּי קִינָתְךָ וְאֵבֶל יִהְיֶה עֲשִׂית עֲלֶיךָ,

מִי לֹא יִבְכֶּה כִּי תִפְתַּח שִׁפְתֶיךָ?

מִי לֹא יִקְוֶה כִּי יִשְׁמַע מִפִּיךָ תוֹרָה?

אִךְ יַעֲלֶה מִגְרוֹנְךָ, וְקוֹלְךָ מָה נֹרָא!

דָּרֵשׁ דְּרֹשֶׁת וְהִנֵּה שָׂרָף בַּתּוֹךְ לוֹעֵד,

וַיִּכְעַר בְּקִרְבְּךָ כְּאֵשׁ, וְתוֹרָתְךָ בַּתּוֹךְ מַעִיד,

אִם מֵרַחֵץ כְּאֵשׁ מִיָּין מִתְרוֹנֵן,

וְצַעַר כּוֹס עֲנֵב כָּל פֶּגַר תִּקְוֶנוּ.

וחמת היין יוליכך על ראש ההרים,
 משם כינשוף, חבכה על שוכני קברים,
 שם הצעק נחי, ובחמור נוער קיריך.
 עדי תפול ושכבת וערבת שנרתיך.
 לבן ביום נפלך יקוננו כל מוכרי יין.
 יאמרו: מה נעשה לגפן, ואדם לשתות אין?
 והבוצרים יתאספו על קברך בהאניה,
 ויזעקו: פה נגדע גפן ישראל שורק פריה!
 אהה! תמול שמעתיד, לשונך על נדיב חרצת.
 בא מי ש ער נפש, עשות קנה יעצת —
 אמנם מה הטא המת, כי תקינן אותו?
 מדוע לא קינן הוא עליך טרם מותו?
 מה חטא בנו כי שפכת עליו ועמד?
 הלא אך על צרור קספו שמת עיניך.
 מה יתהלל חוח ביער תפארת עצים,
 הבואת יתפאר כי יתללוהו במושכ לצים?
 אמרה: „שבת משובש קרית — הבירה“
 הלא אתה הבאת היגון העירה.
 נהמת: „מה לך כי חצבת פה קבר!“
 חודיעני, מה לך פה להלאות בני עבר?
 מה הטאנו מי חנע במכחר קברינו.
 תשב במארב לפול על טפסרי עמנו.
 ברח לך, ברח אל ארץ אבותיך.
 שם תקינן ותספוד על בסן הוריד.
 שתה והערל! ותנה בכוס עיניך.
 בטרם אלבש קנאה, ואגלה שמך.

מושה פ"פ.

בקורת ספרים חדשים

ספר זכר צדיק, כולל שתי דרשות אחרונות.
 אשר דרש הרב הגאון המפורסם, מופת הדור
 זכר, כמוה' רפאל הכהן זצ"ל, אשר היה
 אב"ד בשלש קהלות אה"י, והמספרים אשר
 נעשו לו במוחו, ותולדות איש המופת הזה,
 מיום הולדו עד יום מותו. כל יצירה חברו ע"י
 חתנו ותלמידו, אשר יצק מים על ידו, אליעזר
 ליזר י"ן הג"ה מו"ה יעקב לבית קצנעללענבוגן,
 אלמונא חקס"ח, בדפוס האחים המשותפים
 כ' שמואל וכו' יהודה בון סג"ל.

המחבר הנכבד, אשר לו פי שנים ברוח, וידיו רב
 הן צדיעה תורנית וצדרכי הרבנים ואופני דרשותיהם,
 והן צדיעת הלשון וההגיון והלמות, כתן לנו מחנה אחת
 אפים, והראה לכל מבין ידו החזקה צדתי דרכים האלה,
 ע"י כעיס מחברתו זכר צדיק. והנה הוא חלק
 ספרו לשלשה חלקים, (א) שתי דרשות אחרונות
 מהגאון המנוח הכ"ל, (ב) המספרים הנעשים לו
 צמותו, (ג) ותולדות חייו; וקרא שם פרטי לכל חלק, ושם
 פרטי לכל אישי החלקים. כנה לדרשה שלפני האחרונה
 ציון במשפט, ולאחרונה רחורת חסד,
 ולהספר

ולהספד אשר ספד הרב הגאון הגדול המנוח כמוה'
 צבי הירש ז"ל, קרא מוספד **המורורים**,
 ולאשר ספד גיסו הרב הגאון אב"ד צ"ק קראטשין:
 צבי לצדיק, ולאשר ספד הוא עצמו: **הגיון לבי**,
 ולתולדה קרא בשם **מועללי איש**. (— ותמוה
 יתמה כל משכיל על החכם המחבר הזה, כי ירד ממעלתו,
 וילמד גם הוא בהרגל לא נאה, להרבות בשמות פרטיים
 לענינים הנאות ומספיק להם שם הכללי. והמנהג
 במנהג המחברים החדשים, המה יתנו שם פרטי גם
 לספרי נביאים הנעתקים מהם, וגם פורשים עוד בשם
 ההקדמה, אשר יקדימו להם. ועל זה כאמר: פרט אחר
 הכלל אינו אלא למעט. אמנם איש טוב טעם ודעת
 במחבר הזה, הי' לו להתרחק מבעלי שמות כאלה. —)
 והנה אין לנו מלא חפץ ודבר דבר, ולא דין ומשפט לנו,
 לבקר אחרי איכות הדרשות וההספדים הנזכרים האלה,
 אשר סגנון אחד לכלם, רק זה מעמיק וזה מרחיב, זה
 יחדד וזה יחדד, זה בורר וזה מעורר, וכלם לתורה יבקשו,
 לברר ללבן ולגלות עמוקות במאמרי חז"ל הקדושי, ולבא
 בסוד מדרשיהם. עליהם ישפטו התורניים, ויבקרוהו
 הדרשנים. ומעולם לא עדה על שדה זה בעל ההגיון
 ולחות, לעבור עליו בעין בקורת.

אמנם על **מועללי איש** תשקף עין ויבחן לב
 המבקר, היא התולדה, וסיפור קורות הגאון המנוח,
 איש גדול הכ"ל, אשר נבעה מעט סופר מהיר, וממתק
 שפתי חכם. ומי כמו המחבר השלם הזה יודע יותר כל
 מאפיו מסתרי האיש המופת הזה, הן במקורות ותלאות
 חייו, והן בהנהגותיו ומדותיו בהיותו בודד בחדריו, או
 בחברת בני ביתו? הלא הוא הסתופף בכל קירתו ימים
 רבים

רבים, צתו היא לו לאשה, והוא היה לו לכן, צו לאשה
 כפשו ובעט לבו. ובקץ ימיו לאזו מדרו, והוא יצא
 מים על ידו. וכללות כחו לעת זקנתו, ואור עיניו אין
 אתו, על פיו קרא ושכה, ויהי לו לפה, וכמו גוף לכפשו
 המסולאה. ובעין פקוה, ובשכל זך וחרוץ (אשר זה
 חלקו) בחן לביו כל הימים. והנה כל אשר ראה ושמע
 המחבר מקורות עלומי האון המכוח ז"ל, הן מפיו, או
 משפתי זקנים אשר היו בני גילן, או אשר ידע וראה
 בעיניו ממעשה חיוו באחרית ימיו, כל אלה יספר לנו
 באמרים נעימים ונחות לשון עד להפלא, ודבריו ינאצים
 מלב ונכנסים עד חדרי לב. וכלוה אל ספור החוליה
 בחיות רבות מלאות מוסר השכל ודעת האדם, כלן
 נכוחות וישרות למונאי מדע. ואם אמרתי אעתיקה לך
 למשל ודוגמא המקומות הנבחרים, הלא עלי להעתיק
 הספר מעל לי איש כלו, כי כלו כעיס אף יפה.
 אך למען ההרגל לאצי לפניהם פה ציון אחד, ככהצו
 וכלשוננו, הלא הוא אשר הרהיב בנפשי עון, ועורר את
 לבבי כפליס. (מעללי אש דף ה' עמוד ב') בזכות המחבר
 מעלות ומדות המכוח הנדיק ז"ל, יאמר:
 ,,ואם בדברי הנדה ומוסר — ה' היוצר נפשות לבדו
 יודע, כמה נפשות השיב לאל בכל המדינות אשר הופיע
 אורו עליהן בהוכחתו ובמוסריו האלהיים. רבות שמעתי
 וגם ידעתי אשר פעל ועשה בזה. אחת היא אשר אמרתי,
 חלילה לי לכתוב ממך את אשר ידעתי לפני, כי גדולה היא
 צעירי. באחת השנים אשר ישב על כסא הרבנות בק"ק
 פיינסק, דרש בשבת שובה דברים על עושה איש את רעהו,
 והביא הכתובים ציחוקאל, חבל ישיב רשע גולה ישלם
 וכו' שם העיר את כל חמתו ואש ה' אשר בערה בקרבן,
 על כל המעוטים משפט, ועל עושה רש ונזל והחמם אשר
 בנפיהם

צפיהם. ויתמהו כל העם איש אל אחיו לאמר: הנמצא
פה איש אשר רוח אלהים דובר בו, ומלאו על לשונו.
ויהי ממחרת היום ויצא איש אליו בדמעות שלים, ויאמר
לו דבר סתר לי אליך אדוני איש אלהים! הכה זה לי
עשרים שנה כמלאה גזלת שותפי בירי, בערך עשרים
זהב, והשותף הכול איבדו, כי הלך לעולמו, והכית בכיס
אחריו. ועתה הכה שמעתי תמוז את מוסר אדוני ואני
תוכחתו, על כן השקט לא אוכל, וכתתי אל לבי להשיב
הגולה ליורשיו. אכן בוש אני מפניהם, וגם ירא אנכי
אותם, כן יניסוני ולא מצאה ידי די השב כאחת. ויבקש
מאתו לתת להם חמשה זהב אשר הביא בידו, ולהצטיח
להם להשיב הנותר, וכל אשר ימצא עוד בחשבונו תוך
השנה, מבלי הנדל להם, כי הוא התשיב, ולדבר אל לבם
למחול לו העושה אשר עשה אותם בכל השנים האלו. והיה
בשמעו וישמח לבו, ויתאמץ מאוד על הדבר, וערס כלות
השנה השיב להם את כל העושה ההוא, ועד היום לא
נודע לזולתו שם המשיב.

„אם בחכמה ועצה — מי הקשה אליו וישלם? על
דברתי! כל הימים אשר הייתי עמו לא ידעתי גם אחת
ממועצתיו אשר יעץ ולא כעשתה והצליחה, כי חכמת
אלהים בקרבנו, וכל אשר היה עושה ה' הצליח בידו. גם
כל שיחותיו הרים לה', והיו קדש, כלם מלאים חכמה
ויראת ה'.”

„ואם לכח אומץ — הכה הוא ה' אומץ לב בגבורים,
לשבר מתלעות עול, להשיב רצים מעון, און אם ראה ביד
איש חסון כאלוכים, במה נחשב היה לו? לאזוב אשר
בקיר או לירק הסדה. אומץ את לבנו ומסר נפשו ומאודו
לכוניא בלעו מפיו, בו לכל משחידיו, שחק על כל
מתקוממו וילעג למו, לבן ככונ בטוח בה' אשר הפליא
לחסיד

לחסיד לו, כי ה' לא יעזוב את עושי משפטיו בארץ, ועל
כן כל כלי כוֹזֵר עליו לא תלחם. סוף דבר כל אוֹיְבָיו
השלימו עמו!

כה דבריו באש האהבה מלאים חן ומפיקים כוֹגֵה ככל
הספר. אך שתיים יש לי לטעון על המחבר. אחת, כי
חלק סיפוריו במכתבים ואגרות. על מה זה? איזה
התועלת תלא ממנו? ובהפוך הוא, כזה מוכנע מרואת
הקריאה, ומבלבל החבור. ואן היתה רינת האגרת בפועל
החרשתי (כי יצאה התועלת לשמוע אמרי חכמים שונים,
ואופני מכתב שונים); אך משווי הלשון והמליצה ראינו
באגרות האלה כי כלם מרועה אחד נתנו. שנית, מדוע
לא הוסיף המחבר לספר לנו דברי מעשה מלדקת הגאון
ז"ל? הנה כפי אשר יספרו האנשים איש אל רעהו, היתה
שכחת הצלע אחת ממשיכות חמדת מדותיו היקרות.
כי כן יספרו (וראוי לחקקה על ספר לאות ולזכרון), כי
פעם אחת נתן לו עשיר אחד מתת כסף הרבה, לכלכל
שיבתו, והמנוח הקדוש ז"ל לקח את הכסף ויעמנהו
בארמונו, ולא נגע בו. ויהי לימים ויבוא העשיר אליו
בדבר ריב אשר לו עם אחד, וימהר המנוח ויקח את
הכסף מארמונו וישב לו ויאמר: בתחלה קח הכסף הזה,
ואחר אשפוט ביניך ובין איש ריבך. — כזאת וכזאת יוחק
בעט ברזל ועופרת למשל ולמוסר. אשרי הדור שככה לו!

אולם די לנו בלדקת הדיק הזה, הנודעה לנו מספר
מעללי איש, די לנו בקראנו אותו להיוטבו מקבאים
קבלת חבמה ולדק התואמים יחד בלב המנוח הגדול הנ"ל
ולחשוץ בכל לבנו להיות כמוהו. ומי יתן והתאמן החכם
ר' אליעזר הנ"ל יותר להפיץ ספרו זה ביעקב, ולחלקו
בישראל, כי אך מעטים כמלאים מספר זה בערים
אחרות חוץ מעיר מושבו.

בשורת ספרים חדשים

בעיר לבוב (לעמבערג) כדפס עתה שנית ספר
לשון למודים, תתבאר בו דרכי המליצה ומקירה
ע"ס משפט הגיון והלחות, מאת האיש האלהי החכם
הכולל והמשורר הגדול מוה' מושה חיים לוצאטער
ז"ל. הספר הזה הוציא המחבר בחייו וכדפס פעם
ראשונה בעיר באצטובה, שנת ה' תפ"ז, ועתה
הוצא שנית לדפוס הכ"ע י"ח חכם אחד מקרית בראד,
אשר מענותתנו לא חתם רק ראשי אותיות שמו : ב' ג'
מבראד : הגם כי ידיו רב פעלו בהוצאה החדשה
הזאת, כי הוסיף עליו איזה הערות יקרות ורבות למד,
והקדמה אחת מלאה לקח טוב מהתחלקות מיני השירים,
ונלוה להם משלים ודוגמאות משירים ישנים אף חדשים,
אשר כל קורא אותם התענג יתענג בהם.

ולאבן בחן כליה לפיכך, קוראנו האהוב ! איזה
ציונים מהקדמה הזאת, למען תדע לדון המלאכה,
אשר בה תעמול יד המוציא הספר הכ"ל, ואשר שלוחה
היא לנו מהחכם ב' ג' וכה אמר :

.. מחבר ספר הזה, הרב המובהק, המקובל האלקי,
המשורר הגדול, החכם הכולל מוה' משה חיים
לוצאטער, הוא אחד מבני עליה המעטים. כי לא
רבים יחכמו כמוהו, להיות ידם בכל, בגולה ובנסתר
בחכמות וידועות, כנראה מספריו הנחמדים, וכנודע
משמעו, המשמיע תהלתו ומספר כבודו. גם הגאון
המבונה יעב"ץ, אשר דרכו מאז להכות בשבט כיו
את כל איש אשר איננו ישר בעיניו, ומאתו לא יאלץ
מנופה, הרבה לספר בשבחן של הרב החכם הכ"ל, והעיד
עליו

עליו בספרו תורת הקבאלות, שהי' בקי בכל חדרי
תורה, ובכל חכמה ומדע וכו'.

„ותכלית הספר הזה הוא ללמד דרכי המליצה
וחוקותיה, ומי יורה דעת בדרי המליצה יותר מהחכם
המחבר הלזה? מי כמוהו מורה? הלא זה משפ האיש
כתב ספרו לישירים רודולף, אשר כבר מודע
לסם ולתהלה, ונחרץ חין ערכו, כי יקר הוא מאוד. וגם
בחבור אשר לפנינו כבר מעשי ידי אמן, את הכל עשה
יפה ובסדר נכון, ע"פ חקי ההגיון והנחות. ומשליו
אשר הביא לדוגמא מספרי קדש ומהתלמוד, כאלו הם
מאוד, כלם נכונים וישרים, מסכימים ומבוגרים
לדבריו, וכו'.

„והנה בתחלה עלתה במחשבתי להוסיף על הספר
הזה הלמוד בזו"ב השירים למחלוקותיהם, ולבארם
ע"י לקט שושים ופרטים ממיטב שירי לשוננו, חדשים
גם ישנים, אך נחמתי ולא ספקתי זממי, יען חסתי על
הנאות הדפוס, כי מי הוא ליד יתקע, שישוב לי אף
הכסף אשר הוצאתי על ההדפסה הזאת? הלא דעתי
עד כמה מגעת אהבת החכמה ורודולף, בזמננו זה.”

„אמנם בכל זאת הוצאתי לבאר הלמוד ממני השירים
בקצרה וכו' וכו'. וזה מקרוב נסיתי לכתוב על ספר
משפטים, וחוקותיהם, ומקומם איה. אך מעמדי
ומלאכתי ובריאת גופי, לא נתנוני לנע מעשי. אולם
כל הכתא צדי אצי לפיך, קורא האהוב! לדוגמא,
אולי ייעב צעריך, והיה זה שכרי.”

„ובערס החלי, אבקש מירידי הקורא, לשפטי
צדק ובמישור על דבר איזה שמות חדים, שקראתי
לשיריט, הלא גם החכם המחבר לו צאסי היה מוכרח
להשתמש במלות זרות ובכנויים קשים לאון, כאשר יראה
הקורא

הקורא בפנים הספר : אך מה לעשות ? הלא כל מלות
ההסכמיות (קונסטרוקטור) בערם היוחס רגילים
ושגורים בפה, כמוזל כחצו. „
„ועתה אבוא לסדר מיני השירים, ולבאר משמנם
בקצרה, ואומר :

השיר מתחלק לשני בוגים. הסוג האחד נקרא
שיר ספורי, או הדגדי (דיו עמיטע פטעווא),
והוא, כשהמשורר מדבר בעדו, ומספר או מגיד בשמו
איזה דבר וענין בדרך שיר. והסוג השני נקרא
שיר וכוהדי (דיו דרמאטיטע פטעווא) והוא,
כשהמשורר שם בפי אחרים איזה ויכוח או דבור, כאלו
כדברו איש אל רעהו, על פיה השיר. ואולם כל אחד
מהסוגים הנזכרים כולל מינים שונים, וכל מין
מתפרד לכמה פרטים. „

„והנה מיני הסוג הראשון הם :

(א) ספור פיוטי (דיו פטעטיטע ערצעהונג),
בו יסופר איזה ענין אמתי או בדוי, וההשקפה
הראשית והעיקרית היא להנעים הספור לכפש השומע,
ע"י דרכי המליצה ויפוייה. „ — — — (פה ידבר
המחבר בטוב טעם ודעת מההבדל שבין המליצה והשיר,
ובין הדבור הפשוט)

„ועתה אבוא לבאר פרטי מין השיר הזה, והם :

א' מושלי שועלים, או מושלי עזאפע
(דיו עמיטע עפאטע), שיחות חיות ועופות ודקלים
ודוממין הם ע"פ רוב תוכן המשלים האלו, ויסופר מהם
במחלטי איזה שיחה או מאורע פרטית, ומתוך הספור
יאומת או יולד איזה מנאמר מוסרי כללי כו'. „
„והנה המשל של יחס (שופטים ט"ו) הלך הלכו
העמים וכו', ומשל של נתן הכהן (שמואל ב', י"ב)
שני

שני אנשים היו צעיר אחת וכו' (?) , וכן המשל של
השועל והדגים לר' עקיבא (ברכות ס"א, ב) ,
וכמה משלים בחלמוד ובמדרשים , וכמו כן המשלים
שנספר ביושרי שוערים , מר' זכאי הנקדן , ורבים
בספר מושל הקדמוני , ובן המלך והנזיר ,
ובספר המאסף , המה ממין הזה .

2 מושל הידה (מושגריע) . כן כנוהו השלם
ר"י בר"ל ז"ל בהקדמתו לספר תהלים , והחכם לוצאטי
קוראו הערציק מרומיך , ואולי יותר נאות,
לכנותו ספור מושגאל , או מאמר מושג ,
כמו שאנחנו קוראים לשם דבר אחד , שכוונתו
מתחלפת מהוראתו העצמית שם המושגאל , כן
יבין לדבר ולקרוא מאמר או ספור שלם
שכוונתו מתחלפת ומשונה מהוראתה , מאמר או
ספור מושגאל .

(פה הביא המחבר כמה משלים) (או משלי חדה לפי
כנויו) (מספרי תנ"ך) .

3 שיר גבורים (דחם הידען : געדיכט , עפ"פ פעע)
השיר הזה יושר על גבור מלחמה , איש זרוע , כביר
כח ואמיץ לב בגבורים , חרף כפשו למות ליסע עמו וארץ
מולדתו , או על איש חיל ירא אלהים , גבור לכבוש את
יב"ר , איש מופת לרבים , מזוין וגדול מאחיו במעלות
ובמדות . והנה המשורר יספר בשיר הזה , קורות האדם
הגדול הלו , ודבר גבורתו וחסן ערכו , איש לנח אמיץ
הכה וכו' וכו' . — גם יפסול לספרו שאר ספורים
כאיש קטני ערך (עפ"י הידען) המצטרפים עם הספור
הגדול , אך בלי לחץ ודחק . — — —

(ב) שיר ציורי (דיח בעטרייבענדע אדר טילדערע)
דע פאָעזיע , תבל ומלואה המה כושאי השיר
הזה

הזה, כל אשר אתה רואה הן בעין בשר, והן בעין השכל
והדמיון, אם שימלא הכפש עוכב, או יראת התרוממות,
או פחד ובלהה, כל זאת יזלח למלאכת שירך. כאות
דשא, יער וכרמל, שפלה וזה, אפיקים וגאיות, שדי
חמד וכל חלקה טובה; גם ארץ ציה ושוממה, זלמות
מלא סדרים; אלוני בשן רמי הקומה, שחוח מזוקן,
הורד לארץ צמרתם וכו' וכו' — —

„והא לך שתי דוגמאות ממין השיר הזה, המעוררות
אימתה ופחד והשתוממות. אחת היא בישיעה (ל"ד)
: וכהפכו כחלים לזפת וכו' עד אך שם
הרביעה לילית ומלאה לה מכוח וכו'.
הדוגמא השנית לדעתי אין ערוך אליה, והיא בחזון
כחוס האלקושי (כחוס ב')—מגן גבוריהו מאדם
וכו' עד ופכי כלם קצלו פארור וכו' —
„ועוד סבבן אחר, והוא בדרך לחזון והיתול בעובדי
אלילים, הוא בדברי ישיעה (מ"ד): חרש ברזל
מעצר וכו' עד חמותי ראיתי אור וכו'.
„ואולם השיר (תהלים ק"ד) ברכי נפשי את ה'
וכו', מזכיר תפארת הבריאה ומחמדה, וכליל הוא ביפיו.
„ובין המשוררים האחרונים חבר הרופא ר' אפרים
לואזני שיר נעים מזה המין, ויהי שירו נעימת האביב,
וזה לך איזה בתים: והנה האביב הגיע וכו'.
„גם במאסף משנת תקמ"ה (חודש ניסן) כמלא שיר
האביב יפה; אך בלי משקל וחרוז. אמנם במאסף
החדש משנת תקס"ט כמלאים שירים כאלה במשקל
וחרוז, על ארבע עתות שנה, וכלם מחמדים.
„ואליה לפיכך איזה בתים משר על הסתיו,
שהוא היפך האביב:

נצבו בנר נוזלים, קפאו מי פלג, וכו'
(ראה במאסף תקס"ט, חודש שבח.)

(ג.) שיר למודי, (דחם לעזר: געדיכט) תלמד
 לארס דעת איז דבר חכמה ומוסר, או מוסר
 השכל, או תלכח מחשבת וכו' — (פה האריך
 המחבר בפרטי מין השיר הזה, והבא דוגמאות מהב"ד,
 ומספרי מאוררים ישנים וחדשים ובסוף דבריו יאמר:)
 וזמנינו כפלאות עשה המאורר הגדול הרב ר' נפתלי
 הירץ וויזל ז"ל בשירי מוסר. וכמעט בכל אחד משיריו
 השתדל לספר בשבח החכמה והמוסר ויראת ה'. ולדעת
 זו היא תכונת שירו, המליכו ומבדילו (דחם קטרעקטע-
 דיסטישע זייער פֿעניש). כי לא יגביה עוף, ולא
 יעלה לשמים שואו; אמנם חבלים נפלו לו בנעימים,
 שיריו מלאים חן והדרת קדש (פֿולן חמושה חומר
 פֿייווהליקייט). וכו'.

הא לך קורא אהוב! מעט זרי ומעט דבש מן מנותקי
 הקדמה הזאת, וכדי היא להיות כלום לספר לשון
 למודיס תלוצאטי הגדול. וגם ההערות לספר הזה
 מלאות למד ודעת; ושמת תשמח לקראת החבור הזה.
 וזאת לדעת, כי מוצא זה הספר לא הרפים ממנו רק
 ארבע מאות ספרים (עקשעאפֿוֹרע) ומי בכל קוראי
 התאסף, אשר יחפץ לקנותו, יגשאי, להודיעני שאלתו,
 ואכני אודיעהו בעת תשלם המלאכה, כמה יגיע ערך
 מחירה, אשר לא מודע לי עתה מרס כלות המלאכה
 הב"ל.

שלום הבהן.

ספר ירמיהו, עם העתקה אשכנזית ובאור, הכדפס
 בעיר פירדא אלזר' איצק צירנדארפר, ילא
 בקרנ הימים מתחת מכש הדפוס.